

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حضرت زهراى اطهر سلام الله عليها صاحب قلب سليم

- آرام دل مرا بخوانید بر مردم چشم من نشانید
- آوازه عشق من شنیدید اندازه حسن او بدانید
- از دور در او نگاه کردن انصاف دهید کی توانید
- از دیده و جان و از دل و تن این خدمت من بدو رسانید

مدل مراقبت قلب سلیم

مدل مراقبت از دیدگاه اسلام

الگوی مراقبت معنوی از دیدگاه
اسلام
مدل قلب سلیم

مدل مراقبت معنوی قلب سلیم :

در پی پاسخ به دو سوال مهم طراحی شد :

*خدایا دلیل این همه رنج و بیماری عزیزانم چیست ؟

*خدایا من چگونه رنجها و آلام آنان را تسکین دهم ؟

مراحل تحقیق:

- 1- ابتدا بررسی مکاتب روان درمانی وین، مطالعه تئوری سیستمیک برتالنفی در زیست‌شناسی و تئوری هموستاز کنون در فیزیولوژی، نظریه کوانتوم در شیمی و قوانین فیزیک، نیازهای انسان و ویژگی انسان کامل در روانشناسی به عنوان پیش فرضهای مدل‌های مراقبت پرستاری، مطالعه و بررسی بیش از 35 مدل مراقبت از بدو ایجاد تا 1990 میلادی انجام شد.
- 2- سپس تحلیل هفت مدل جهانی مراقبت بر اساس روش نسبت سنجی تام که قابل مقایسه با روش تحلیل ادراکی و تحلیل ارتباطی کارلی 1992 در پرستاری است. (واکر اوانت 2005، انجام شد).

ابعاد وجودی انسان

روح

- نیات و اخلاق

- نظام تمایلات و حساسیتها را شکل میدهد

عقل

- افکار (پندار)

- اندیشه و نظام فکری او را شکل میدهد

جسم

- گفتار و رفتار

- نظام رفتاری را شکل میدهد

مراحل تحقیق:

- 3- سپس با اقتباس مفهوم روح (قلب) از پارادایم ادیان ابراهیمی و مفهوم قلب سلیم (نفس مطمئنه) از قرآن و احادیث بر اساس روش اقتباس مفهوم (واکر اوانت ، 2005) مفاهیم متا پارادایمیک مدل (انسان ، سلامت ، محیط، بیماری و پرستاری) تبیین شد.

نیات + (گفتار, کردار و پندار) = سنجیه یا شاکله

نظام رفتاری
کل يعمل علی شاکله

مومن با قلب سلیم

مسلم با قلب منیب

بیمار با قلب مریض

محیط

سلامت و
بیماری

انسان

پرستاری
(مراقبت)

مدل یا تئوری مراقبت

هسته اصلی در این مدل انسان است

مراحل تحقیق:

- 4- با توجه به مفهوم مرکزی (قلب سلیم) **با** استراتژی **گراندد تئوری**، گزاره های کاربردی مدل و ارتباط بین مفاهیم متاپارادایمیک مطرح، **مدل** **مراقبت معنوی قلب سلیم طراحی شد.** (اسدزندی، 2014)

مراحل تحقیق:

- 5- جهت بررسی مفهوم قلب سلیم در محیط واقعی و بیان شاخصه‌های تجربی، طبقات و دسته
- جات این مفهوم، در طی مصاحبه با بیماران و خانواده آنها، مشاهده بالینی در طول عمر حرفه‌ای
- پژوهشگر، مبتنی بر گزارش در عرصه، طی مصاحبه با پرستاران بالینی و اساتید این رشته، و
- مصاحبه با روانشناسان بالینی و روانپزشکان، گزاره‌ها استخراج و با گزاره‌های استخراج شده
- از قرآن و روایات و مرور نظامند شواهد دینی بررسی

❖ تفاسیر معتبر در باره آیات مرتبط با مفهوم ابتلا

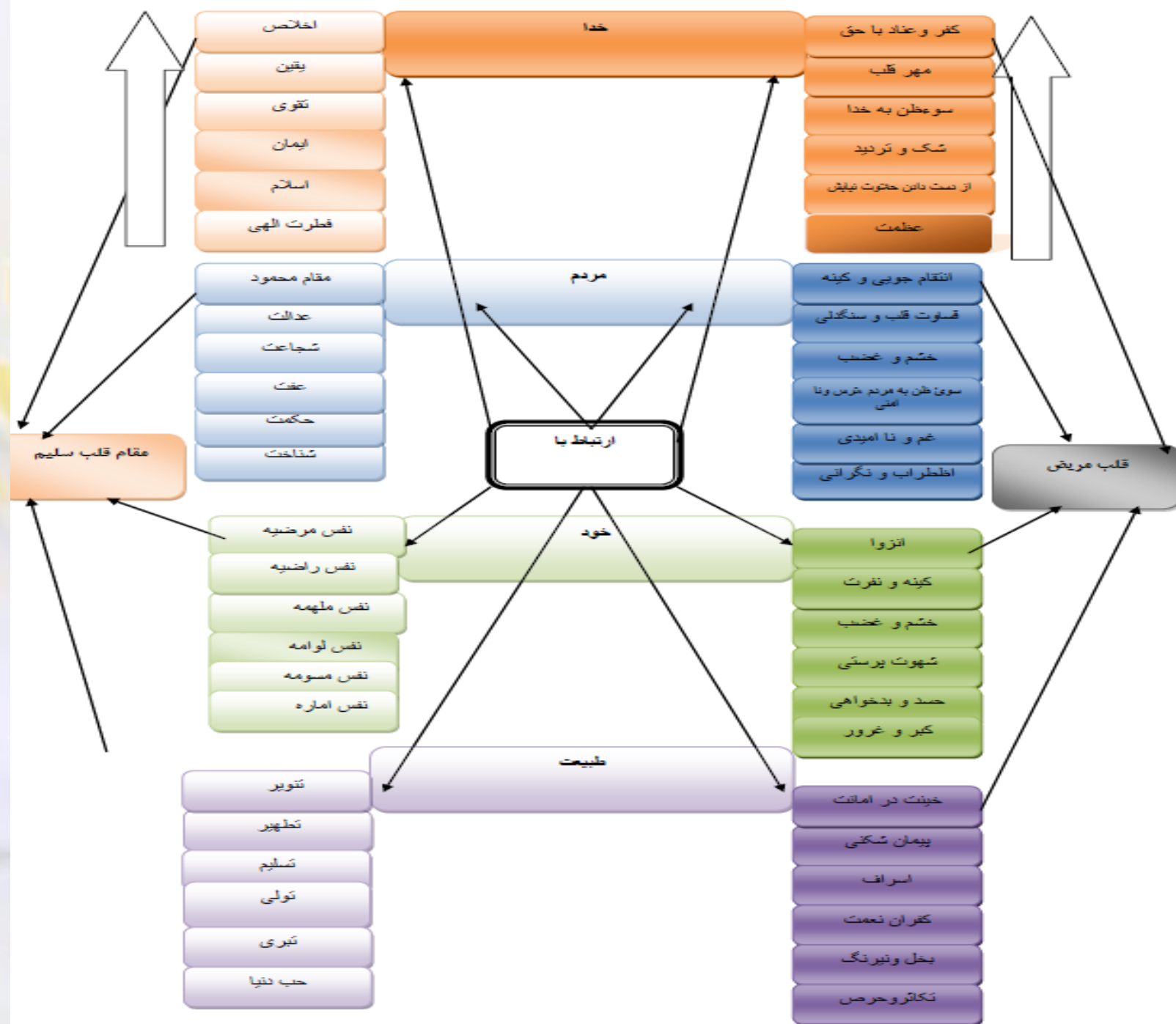
❖ شرح حدیث جنود عقل و جهل امام صادق

❖ خطبه حماد نهج البلاغه

❖ حدیث عنوان بصری

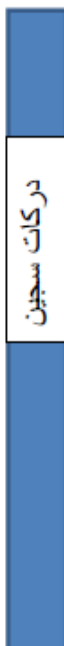
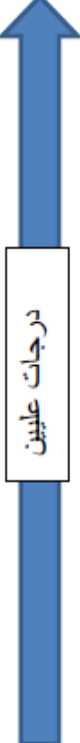
❖ سیره پیامبر اکرم

- برای شناخت انسان و حالت‌های روحی او (قلب سلیم، قلب منیب و قلب مریض) بررسی و تحلیل
- محتوی شد. بر این اساس 76 تشخیص معنوی در چهار حیطه ارتباطی طبقه بندی گشت.

مراحل تحقیق:

- 6- در مرور نظام‌مند متمرکز بر سوال " چپستی مراقبت معنوی از بیماران " طی پژوهش تکاملی ابتدا کلیه دستور العمل‌های موجود در وزارت بهداشت و درمان از نظر کیفیت بوسیله ابزار آگری و گلیا بررسی شدند.
- آیات و روایات مرتبط با مفهوم ابتلا انتخاب و با توجه به ضرورت اجتناب از تفسیر به رای آیات و استفاده از معتبرترین روایات، از تفاسیر و کتب روایی معتبر شیعی استفاده شد.
- جستجو و مطالعه مقالات بر اساس روش Pico انجام شد. کتب و مقالات اخلاقی علمای شیعه به روش نمونه‌گیری هدف‌مند وارد مطالعه شدند. سپس دستورالعمل‌های جدید بر مبنای فرایند پرستاری و با اجرای چهار مرحله از مدل Settler (آمادگی، اعتباربخشی، بررسی مقایسه‌ای، کاربرد، ارزشیابی) انجام طراحی شدند. دستور العمل‌های طراحی شده با ابزار آگری و گلیا از نظر کیفیت بررسی و توسط گروه‌های متخصص و متمرکز معتبر سازی شدند.

فطرت

مقام محمودی، ملکه صبر و شکر، وادی محنت و تنویر، خدا گونه شدن، سعه صدر برای اسلام

یقین و کرامت نفس، وادی عشق به خدا، مقام عدالت، تطهیر، اصلاح مفاسد اجتماعی و حسنات

تقوی و حسن ظن به خدا، وادی حب خدا، مقام شجاعت، تسلیم، حلم و بردباری

ایمان و احساس امنیت، وادی دریافتن، مقام عفت، نبری از دشمنان ابا عبدالله، تادیب نفس

اسلام و اعتقاد به حضور خدا، وادی طلب، مقام حکمت، تولی به ابا عبدالله، مبارزه با هوای نفس

از دست دادن حالات نیایش، پیروی از هوای نفس

شک و تردید و احساس عدم امنیت

سوء ظن به خدا و مردم

مهر خوردن قلب

کفر و عناد با حق

مراحل تحقیق:

- با روش سه مرحله‌ای سنتز نظریه واکر و اوانت، **مدل تجویزی آموزشی مشاوره معنوی** طراحی شد. پس از شکل‌گیری نظریه توصیفی، جلسات گروه‌های متمرکز با اساتید آموزش بهداشت، پرستاری و روانشناسی تشکیل شد. تحلیل محتوی الگوهای آموزش بهداشت و تئوریهای انگیزش صورت گرفت. ضمن کاربرد مدل‌های آموزش بهداشت: مدل باور بهداشتی در بیماران دیابتی، مدل ارتقای سلامت در سربازان دارای رفتارهای پرخطر درگیری، مدل پرسید پرسید در اختلال اولیه خواب پرستاران نظامی، با توجه به سازه‌های مدل مراقبت معنوی قلب سلیم، پس از پردازش پایه‌های اساسی تئوری، مجموعه مفاهیم مرتبط و سازگار، جهت عملیاتی کردن الگوی آموزشی اقتباس و در یک کل مرتبط، در قالب مدل سازماندهی شد. الگوی مذکور در سه کار آزمایی بالینی به کار رفت

ولا تخرننى يوم يبعثون يوم لا ينفع مال ولا بنون

الا من اتى الله بقلب سليم

(دعای قرانی حضرت ابراهیم)

اللهم انى اسئلك الامان يوم لا ينفع مال و
لا بنون، الا من اتى الله بقلب سليم

(مناجات حضرت امير در مسجد كوفه)

حدیث عشق الهی

• خدای سبحان میفرماید:

• **مَنْ طَلَبَنِي ، وَجَدَنِي وَ مَنْ عَرَفَنِي ، عَرَفَنِي ، أَحَبَّنِي وَ مَنْ
أَحَبَّنِي ، عَشَقَنِي وَ مَنْ عَشَقَنِي ، عَشَقْتُهُ وَ مَنْ قَتَلْتُهُ ، قَتَلْتُهُ ،
فَعَلَى دِيَّتِهِ وَ مَنْ عَلَى دِيَّتِهِ فَأَنَا دِيَّتُهُ**

(مصباح الهدى صفحه 116)

• آن کس که مرا طلب کند، مرا می یابد و آن کس که مرا یافت، مرا می شناسد و آن کس که مرا شناخت، مرا دوست می دارد و آن کس که مرا دوست داشت، به من عشق می ورزد و آن کس که به من عشق ورزید، من نیز به او عشق می ورزم و آن کس که به او عشق ورزیدم، او را می کشم و آن کس را که من بکشم، خونبهای او بر من واجب است و آن کس که خونبهایش بر من واجب شد، پس خود من خونبهای او می باشم.

روانشناسی مثبت توانایی‌های آدمی را ، مشخص کرده‌اند

- (1) خرد و دانایی: شامل خلاقیت، کنجکاوی، باز و پذیرا بودن در مقابل تجارب جدید، عشق به یادگیری و وسعت نظر
- (2) شجاعت: شامل خودباوری، پایداری، کمال و سرزندگی
- (3) تنوع‌دوستی: شامل عشق، مهربانی و هوش اجتماعی
- (4) عدالت‌جویی: شامل رعایت حقوق شهروندی، بی‌طرفی و رهبری
- (5) اعتدال: شامل بخشش و دلسوزی، فروتنی و آزر، احتیاط و نظم بخشیدن به عملکرد خود
- (6) تعالی: شامل دانستن ارزش زیبایی‌ها و شگفتی‌ها، قدرشناسی، امیدواری، شوخ‌طبعی و معنویت

حضرت زهراى اطهر سلام الله عليها صاحب قلب سليم

- اى فاطمه روز حشر ستارى كن
- دلسوختگان خویش را يارى كن
- ما با همه گفته ايم با فاطمه ايم
- بى بى تو بيا و ابرو دارى كن
- امين

مفهوم روح :

- روح لطیفه ربانیه و جوهر روحانیه ، شناسا ، دانا، توانا ، مدرک محیط اطراف و محل عواطف و احساساتی چون غم و شادی، ترس و اضطراب ، آرامش و امنیت و... مورد تکلیف الهی است که ثواب و عقاب برای اوست

- علاوه بر شناخت و آگاهی یافتن از عالم ناسوت طبیعت می تواند با سایر عوالم (ملکوت و جبروت و لاهوت) مرتبط گردد و به انسان قدرت تفکر و شناخت (تعقل) عطا کند

مفهوم قلب در قرآن:

- قلب در قرآن کریم آن چیزی است که آدمی بوسیله آن درك می کند، و بوسیله آن عواطف باطنیش را ظاهر و آشکار می سازد (مثلا حب و بغض، خوف و رجاء، آرزو و اضطراب درونی و امثال آن را از خود بروز می دهد)
- پس در حقیقت قلب همان جان آدمی است که با قوا و عواطف باطنیه ای که مجهز است به کارهای حیاتی خود می پردازد.
- انسان خدای تعالی را با قلب خود که وسیله ادراك و سبب اصلی علم و معرفت او است بهتر و زودتر می شناسد. (المیزان، جلد نهم)

حالت‌های قلب در قرآن :

- روح پس از الحاق به بدن، نام **نفس** میگیرد و قابلیت پذیرش حالاتی را براساس شاکله وجودی افراد دارد شامل :
 - 1- امر به بدیها (**نفس اماره**) و فریب دهندگی (نفس مسوله) یعنی **قلب مریض**
 - 2- تا سرزنش کنندگی و دعوت کننده به توبه (**نفس لوامه**) و ملهم از فضل خدا برای تشخیص خوب و بد (ملهمه) یعنی **قلب منیب**
 - 3- و با عنایت خاصه پروردگار و رسیدن به یقین (**نفس مطمئنه**) **قلب سلیم** را دارد

قلب سلیم چه قلبی است ؟

واژه سلیم به معنای دور بودن از آفات ظاهری و باطنی است. (راغب اصفهانی ، 1342)

یکی از واژه های قرآن کریم "قلب سلیم" است که در سوره الصافات آمده (سلام علی نوح فی العالمین ، انا کذلک نجزی المحسنین ، انه من عبادنا المومنین ، ثم اغرقنا الاخرین ، و ان من شیعہ ابراهیم ، اذا جاء ربه بقلب سلیم)

قال صادق (ع) **قلب سلیم قلبی است که خدا را ملاقات کند ، در حالی که هیچ کس جز او در آن نباشد.** (کلینی ، 1363) کسی که نیت صادقی دارد ، صاحب قلب سلیم است ؛ چرا که سلامت قلب از شرک و شک ، نیت را در همه چیز خالص می کند (مجلسی ، 240 قمری).
درباره اهمیت قلب سلیم همین بس که قرآن مجید آن را تنها سرمایه نجات روز قیامت شمرده است.

سلامت معنوی برخورداری از قلب سلیم :

صاحب قلب سلیم :

- 1- از هر آنچه خدا برایش مقدر کرده راضی (نفس راضیه)
و خدا نیز از او خشنود است. (نفس مرضیه)
- 2- دارای احساس شادی و نشاط ، رضایت از سرنوشت ، عشق
و امید ، خوش بینی و حسن ظن ، ملکه صبر و شکر است
- 3- دارای فضائل اخلاقی و آرامش و اطمینان و اعتماد است

• برخورداری از قلب سلیم (روح آرام و مطمئن) بالاترین نعمت

وامانت الهی است که ما در برابر حفظ آن مسئولیم

• معیار سلامت:

• Coherency با روح حاکم بر کل عالم (نغمه ی تسبیح موجودات) هماهنگی با قوانین الهی

خلقت (در سه عالم مثال، معقول، محسوس) زندگی کردن بر اساس سیره پیامبر و ائمه

(اصلاح Life Style و ADL)

شاخصه قلب سلیم :

• زندگی کردن با صبر و شکر در زمان حال ، غم و اندوه گذشته را نخوردن و ترس و اضطراب آینده را نداشتن (از گذشته احساس رضایت کردن و به آینده امیدوار بودن)

• الذین قالوربنا الله ثم استقاموا فلا خوف عليهم و لا هم يحزنون (احقاف 45)

«أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ

انفال 24

إِذْ جَاءَ رَبُّهُ بِقَلْبِ سَلِيمٍ

به محضر خداوند قلب سلیم بیاورد

سوره صافات آیه 84

باتشکر از حسن توجه شما